

Intellektuaalomandi-
vaidluste kohtuväline
lahendamine

Vahendamine

keskendub teie

ettevõtte jaoks

olulisele

Sisukord

3 Põhialuste mõistmine

Mis on vaidluste kohtuväline lahendamine?

Mis on vahendamine?

4 Miks peaksite kasutama intellektuaalomandivaidluste lahendamiseks vahendamist ja muid vaidluste kohtuvälise lahendamise võimalusi?

6 Mis on vahendamise eelised?

8 Kümme põhjust, miks teie intellektuaalomandivaidluse võiks lahendada vahendamise abil

10 Mis on vahendusmenetluse tüüpilised etapid?

12 Sõnastik

14 Lisateave

Põhialuste mõistmine

■ Mis on vaidluste kohtuväline lahendamine?

Vaidluste kohtuväline lahendamine tähendab mis tahes menetlust, mille käigus vaidluse osalised püüavad erapooletu kolmanda isiku abiga ilma traditsioonilise kohtumenetluseta kokkuleppele jõuda. Vaidluste kohtuvälise lahendamise menetluste peamised liigid on vahendamine ja vahekohtumenetlus. On ka muid vaidluste kohtuvälise lahendamise meetodeid, näiteks lepitamine, eksperdi hinnang või varajane erapooletu hindamine.

■ Mis on vahendamine?

Vahendamine on üks tuntumaid vaidluste kohtuvälise lahendamise meetodeid, mida kasutatakse laialdaselt ja edukalt igasuguste vaidluste lahendamiseks.

Vahendamine on korrastatud protsess, mille käigus kaks või enam konflikti osalist püüavad vabatahtlikult ja vahendaja abiga oma vaidluse lahendamiseks rahumeelse kokkuleppeni jõuda.

Miks peaksite kasutama
intellektuaalomandivaidluste
lahendamiseks vahendamist
ja muid vaidluste kohtuvälise
lahendamise võimalusi?

Intellektuaalomand (IO), nagu kaubamärgid, disainilahendused, patendid või autoriõiguse objektid, on oluline ettevõtte vara. Nagu muu ettevõtte vara, võivad ka IOga seotud vaidlused tekkida siis, kui teised ettevõtted rikuvad teie IO-õigusi või vastupidi – kui nad arvavad, et teie rikute nende õigusi.

Vaidlused võivad põhjustada aeganõudvaid, ettearvamatuid ja kulukaid IO-alaseid kohtuprotsesse. Kulud ei teki mitte ainult seoses kohtuvaidlusteks vajalike halduslõivude ja tasudega professionaalse abi eest, vaid ka seoses menetluste haldamiseks kuluva ajaga – selle väärtusliku aja saaks hoopis ka-

sutada tootlikuks äritegevuseks. Lisaks tekivad IO puhul väga kergesti piiriülesed vaidlused, mis nõuavad üleilmseid lahendusi, ning traditsiooniline kohtuvaidlus kipub kannustama lahinguid mitmel rindel.

Vahendamine ja muud vaidluste kohtuvälise lahendamise võimalused aitavad muuta lahendusprotsessi tõhusamaks. Lisaks pakub vaidluste kohtuvälise lahendamise osaliste vajadustele keskendudes kulutõhusat ja kohandatud vaidluste lahendamise mehhanismi.

Kasutades vahendamist ja muid vaidluste kohtuvälise lahendamise võimalusi, saavad ettevõtted keskenduda oma tegelikele ärihuvidele, et leida üleilmselt toimivaid lahendusi.

Mis on vahendamise eelised?

Vabatahtlik

Vahendamine on **vabatahtlik protsess**, mille käigus vahendaja aitab osalistel jõuda vabatahtliku, vastastikku kasuliku lahenduseni. Osalistel on kogu protsessi üle täielik kontroll ja nad võivad igal ajal loobuda vaidluse kohtuvälisest lahendamisest, **ilma et see piiraks** muid käimasolevaid või tulevasi ametlikke menetlusi.

Konfidentsiaalne

Vahendamine tagab **erapooletu ja konfidentsiaalse õhkonna**, kus osalised saavad otsekoheselt arutada oma seisukohti seoses käimasoleva vaidlusega. Selline lähenemisviis võimaldab osalistel keskenduda vaidluse lahendamisele, tundmata muret avalikustamise pärast. See on oluline juhtudel, kui kaalul on ettevõtte **maine** ja ärisaladused.

Kõik vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid – ja vahendamine ei ole erand – pakuvad vaidluse osalistele selgeid eeliseid.

Keskendumine ärihuvidele

Vahendamine võib käsitleda osaliste **laiemaid ärieesmärke** ja lahendada muid osaliste vahel tekkinud või tärkavaid konflikte, mida ei oleks konkreetse juhtumi kohtumenetlustes lahendatud, sest sellised menetlused lihtsalt ei hõlma neid.

Vahendamise abil saavad osalised parema ülevaate üksteise ärilistest seisukohtadest ja leiavad vastastikku rahuldavad **lahendused, millest võivadavad kõik**.

Soodne

Vahendamine võimaldab osalistel lahendada mitmesuguseid vaidlusi **üheainsa menetluse** raames, vältides tõhusalt kohtuvaidluse kulusid ja keerukust. Lisaks vähendab **lühem ajavahemik**, mille jooksul leitakse vastastikku sobiv lahendus, oluliselt vaidluste lahendamise kulusid.

Paindlik ja osaliste kontrolli all

Osalistel on protsessis **võrdne sõnaõigus** ja nemad, mitte vahendaja, **otsustavad kokkuleppe tingimuste** üle. See soodustab **ettearvata-vust**. Osalised on tavaliselt rohkem rahul enda pakutud lahendustega, mitte kolmandast isikust otsustaja pealesurutud lahendusega.

Paindlikkus muudab vahendamise kiireks lahenduseks. Menetluse kiirus sõltub osaliste soovidest ja see võtab tavaliselt vähem aega.

Kümme põhjust, miks teie IO-vaidluse võiks lahendada vahendamise abil

1 Teie vaidlus on alles konflikti varajases etapis

Vahendamine võib olla eriti tõhus, kui seda kaalutakse vaidluse **võimalikult varajases etapis**.

Vahendamine võib aga osutada parimaks lahenduseks ka siis, kui vaidlus on arenenud kaugemale, sest osalised soovivad vältida lisakulude, -aja ja -jõupingutuste panustamist kohtumenetlusesse või muusse võistlevasse menetlusesse.

2 Vaidlus on keerukas või hõlmab mitut jurisdiktsiooni

See on nii järgmistel juhtudel.

- Kaks või enam osalist on pärit **eri riikidest**.
- Samade osaliste vahel on **mitu konflikti**.
- Vaidlus hõlmab **mitut IO-õigust** (nt ELi kaubamärgid, riigisisised kaubamärgid, registreeritud või registreerimata disainilahendused, autoriõiguse objektid, patendid jne).
- **Kolmandad isikud** (st osalised, kes ei osalenud alguses vaidluses) peavad menetlusega ühinema.

3 Vaidluses tehtud kohtuotsust oleks raske jõustada

Vahendamine võib olla asjakohane ka juhtudel, kui pädeva asutuse otsuse **jõustamine on keerukas**.

See on asjakohane juhtudel, kui tulevase kohtuotsuse täitmiseks ei ole piisavalt vara või vahendeid või kui täitmine võib toimuda tundmatus kohtualluvuses (nt väljaspool ELi).

4 Teisel osalisel ja teil on, või võiksid olla, samaaegsed IO-õigused, mida vaidlus puudutab

Vahendamine on asjakohane ka juhtudel, mil osaliste IO-õigused **on juba kehtinud või võiksid kehtida samal ajal**. See võib juhtuda, kui vaidluse osalised on huvitatud eri ärivaldkondadest või territooriumidest.

5 Teie jaoks on oluline kohandatud lähenemisi

Vahendamine on asjakohane, kui vaidluse emotsionaalsed ja isiklikud asjaolud nõuavad kohandatud ja paindlikku lähenemist.

Näiteks võib vahendamine olla kasulik juhtumites, mis hõlmavad **perettevõtteid või endisi äripartnereid**. Sellistel juhtudel saab kogunud vahendaja osalisi vastasseisu vältival viisil suunata, et leida lahendusi, mis on paindlikud ja kasulikud kõigile osalistele.

6 Teie ja teine osaline tegelete või soovite koos tegeleda ettevõtlusega

Kui olete huvitatud **olemasoleva äri-suhte säilitamisest** või uue ärisuhte loomisest, on vahendamine väga sobiv vaidluste lahendamise mehhanism.

7 Teie jaoks on oluline konfidentsiaalsus

Konfidentsiaalsus on vahendusmenetluse nurgakivi. Vastupidiselt kohtuvaidlusele on kogu vahendamisega seotud teave (nt vahendamistaotlus, osaliste arutelud ja vahendamise tulemus) **rangelt konfidentsiaalne** ning seda ei saa kasutada kohtus, vahekohtumenetluses ega muus ametlikus menetluses, kui teie ja teine osaline ei lepi kokku teisiti.

8 Soovite säilitada oma ettevõtte mainet

Vahendamine on mugav vaidluste lahendamise mehhanism, et **kaitsta oma mainet**, vältides avalikke ja avatud konflikte, tarbetuid pingeid oma äripartneritega, konkurentidega, ametiasutustega jne.

9 Teie ja teise osalise vahel on keelebarjäär

Vahendamine on **paindlikum** kui traditsiooniline kohtumenetlus ka protsessi käigus kasutatava **keele** asjus. Ametlikus võistlevas menetluses määravad konkreetse keele kasutamise tavaliselt ranged menetlusnormid. Vahendamisel saate aga teise osalisega kokku leppida, millist ühist keelt menetluses kasutate. Vahendaja võib suhelda iga osalisega ka tema emakeeles.

10 Soovite vaidluse kiiresti lahendada

Vahendamine võib olla nii **ajasäästlik** kui teie ja teine osaline seda soovite, sest teie juhite protsessi.

Millised on vahendusmenetluse tüüpilised etapid?

Osalised või nende seaduslikud esindajad **esitavad vahendamistaotluse** koos kõlas asjakohaste vaidluse kohtuvälises lahendamises või vahenduskeskuses kohaldatavate reeglitega, mis põhinevad asjakohasel vaidluste kohtuvälise lahendamise õigusel. Vahendamise alustamiseks peavad mõlemad osalised seda sõnaselgelt taotlema.

Osalised võivad valida vahendaja vaidluste kohtuvälise lahendamise või vahenduskeskuse pakutavast vahendajate nimekirjast, lähtudes sellest, kes **vastab nende vajadustele** kõige paremini. Osaliste valik sõltub enamasti vahendaja räägitavast keelest, tema kogemustest ja kättesaadavusest.

Muu hulgas küsib vahendaja osaliste käest, kas nad eelistavad vahendusmenetlust läbi viia kohapeal või veebis, pakub välja mitu võimalikku kuupäeva, kinnitab, kes osaleb menetluses iga osalise nimel, palub allkirjastada vahenduskokkuleppe ja määrab kindlaks ajavahemiku juhtumi kokkuvõtte saamiseks.

Vahendaja võib **osaliste** või nende esindajate poole eelkohtumisel ka eraldi **pöörduda**, et kirjeldada, kuidas vahendusmenetlus kulgeb, selgitada asjaolusid ja vastata küsimustele.

4

Vahendusmenetlus

Vahendamist iseloomustab küll paindlikkus, kuid tüüpiline vahendamine hõlmab siiski järgmisi **etappe**.

- **Avamine**

Vahendaja tutvustab osaliste ja nende esindajate esimesel kohtumisel vahendusmenetluse üksikasju. Osalistel palutakse tavaliselt öelda avasõnad, milles võetakse kokku nende seisukohad, ning vahendaja abiga koostavad nad arutatavate küsimuste loetelu.

- **Uurimine ja läbirääkimine**

Läbirääkimised ja tingimine algavad siis, kui osalised on valmis liikuma üldisematelt ideedelt kokkuleppe konkreetsete tingimuste juurde. Selles etapis määratletakse võimaliku **kokkuleppe** põhielemendid.

- **Kokkuvõte**

Vahendamisel võib olla kaks järgmist tulemust.

- > **Jõutakse lahenduseni:** kokkulepped peavad rahuldama mõlemat osalist ja olema vastastikku vastuvõetavad ning kestlikud. Osalised koostavad ja allkirjastavad lepituskokkuleppe.
- > **Ei jõuta lepituskokkulepeni:** sellisel juhul võivad osalised valida muu vaidluste kohtuvälise lahendamise menetluse või jätkata ametlikku menetlust või kohtumenetlust.

Sõnastik

Mõiste	Määratlus
Eksperdi määramine	Vaidluse osalised võivad määrata sõltumatu eksperdi, kes esitab hinnatava küsimuse kohta siduva või mittesiduva õigusliku, ärilise või tehnilise arvamuse.
Esindaja	Jurist, kellel on riigi õiguse kohaselt õigus osalist menetluses esindada.
Läbirääkimine	Läbirääkimine on vaidluste kohtuvälise lahendamise kõige lihtsam ja mitteametlikum vorm, mida kasutatakse vaidluste lahendamiseks kahe või enama osalise vahel otse või nende seaduslike esindajate kaudu ilma sidusrühma erapooletu esindaja sekkumiseta kolmanda isikuna. Mõiste „abistatud läbirääkimised“ seevastu viitab menetlusele, mille käigus hõlbustatakse läbirääkimisi sidusrühma erapooletu esindaja või tehnoloogia kaasamisega, võimaldades osalistel kokkuleppe saavutamiseks soodsamas keskkonnas läbirääkimisi pidada.
Lepitamine	Protsess, mille käigus lepitaja, tavaliselt juhtumi menetleja ⁽¹⁾ , pakub osalistele võimalikke lahendusi vaidluste lahendamiseks, et hõlbustada erimeelsuste rahumeelset lahendamist. Osalistega arutatakse, räägitakse läbi ja viimistletakse ettepanekuid. Protsess on vabatahtlik ja osalised teevad ühise otsuse.
Erapooletu	Kolmas isik, kes korraldab ja juhib vaidluste kohtuvälise lahendamise menetlust. Menetluse sidusrühma erapooletule esindajale viidatakse tavaliselt järgmistest mõistetestega: • vahendaja • lepitaja • vahekohtunik • hindaja • ekspert
Osaline/osalised	Osaline on isik või üksus, kes on vaidlusega otseselt seotud (st IO-vaidluse lahendamise <i>inter partes</i> menetlust). Vaidluste kohtuvälise lahendamise menetluses on vaidluse lahendamiseks vajalik vaidluse kohtuvälise lahendamise menetluses osaleva isiku või üksuse nõusolek.
Rahumeelne kokkulepe	Rahumeelne kokkulepe, milleni õigusvaidluse osalised jõuavad kohtulahendi või kohtuvälise lahendi abil erapooletu kolmanda isiku sekkumisel või ilma selleta.

⁽¹⁾ Juhtumi menetleja võib olenevalt menetlusest täita eri rolle, näiteks: otsustaja kaubamärgi registreerimisele vastulause esitamise või märgi tühistamise puhul, ettekandja kaubamärgikaebuses, kohtunik jne.

Sõnastik

Mõiste	Määratlus
Vahekohus	Menetlus, mille käigus esitatakse vaidlus osaliste kokkuleppel ühele või mitmele vahekohtunikule, kestevad vaidluses siduva ja vaidlustamatu otsuse. Vahekohtunik(ud) määratakse osaliste ühisel kokkuleppel. Vastavalt New Yorgi konventsioonile on rahvusvaheliste kohtuotsuste täitmine liikmesriikide kohtute pädevuses.
Vahendaja	Kolmas isik, kelle poole on pöördutud vahendusmenetluse läbiviimiseks, et aidata osalistel jõuda kokkuleppele tõhusal, neutraalsel ja pädeval viisil, olenemata selle kolmanda isiku nimetusest või ametikohast asjaomases ELi liikmesriigis ning sellest, kuidas kolmas isik on määratud või kutsutud vahendusmenetlust läbi viima.
Vahendamine	Korrastatud protsess, mille käigus kaks või enam vaidluse osalist püüavad vabatahtlikkuse alusel vahendaja abiga lepituskokkuleppele jõuda. Protsess on vabatahtlik ja osalised teevad ühise otsuse.
Vahendatud lepituskokkulepe	Vahendusmenetluse tulemusena sõlmitud kirjalik ärivaidluse lahendamise kokkulepe, milles loetletakse osaliste vahel kokku lepitud tingimused. Vahendatud lepituskokkulepped on oma olemuselt rahumeelsed (sõbralikud). Lepituskokkuleppe sõlmimiseks peavad kõik asjaomased osalised selle allkirjastama, kinnitades vastastikust nõusolekut ja tingimustega nõustumist.
Vaidluste kohtuvälise lahendamise	Mis tahes abinõud või toimingud, milles vaidluse osalised on kokku leppinud lahenduse leidmiseks väljaspool tavapärast kohtumenetlust erapooletu kolmanda isiku abiga. Vaidluste kohtuvälise lahendamise menetluste peamised liigid on vahendamine ja vahekohtumenetlus. On ka muid vaidluste kohtuvälise lahendamise meetodeid, näiteks lepitamine, eksperdihinnang või varajane erapooletu hindamine.
Vaidluste kohtuvälise lahendamise teenuse pakkuja	Avalik-õiguslik või eraõiguslik üksus, mis juhib või haldab vaidluste kohtuvälise lahendamise menetlust, mida viib läbi kolmandast isikust sidusrühm (olenemata tema nimetusest või ametikohast), kes osutab oma egiidi all teenust, et aidata osaliste vahelisi vaidlusi rahumeelselt lahendada. Mitmed vaidluste kohtuvälise lahendamise teenuse pakkujad ELi liikmesriikides osutavad oma teenuseid riiklikul ja/või rahvusvahelisel tasandil. Teenusepakkujad võivad olla spetsialiseerunud eri valdkondadele (nt kaubandus-, tsiviilvaldkond ja/või muud valdkonnad) ning vaidluste kohtuvälise lahendamise konkreetsetele liikidele, millest kõige levinumad on vahendamine ja vahekohus.
Varajane erapooletu hindamine	Vaidluse osalised võivad määrata erapooletu ja sõltumatu isiku (hindaja), kes avaldab vaidluse põhjendatuse kohta arvamuse. Varajane erapooletu hindamine tagab õigusliku olukorra ja osaliste argumentide varajase hindamise.

Lisateave

Selles brošüüris sisalduv teave on esitatud üksnes teadlikkuse suurendamise eesmärgil. Intellektuaalomandiametid julgustavad IO-vaidluste rahumeelset lahendamist ja saavad teid teavitada teile kättesaadavatest vaidluste lahendamise võimalustest.

PATENDIAMET

Eesti Patendiamet

Tatari 39,
Tallinn, 15041
Eesti

627 7900

patendiamet@epa.ee

www.epa.ee

Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet

Avenida de Europa, 4
03008 Alicante
Hispaania

+34 965139100

MediationCentre-Info@euipo.europa.eu

euipo.europa.eu/et

See brošüür on Euroopa koostööprojekti – VKEde toetamine (ECP6) algatus, mille eesmärk on parandada VKEde konkurentsivõimet, suurendades nende teadlikkust IO-õiguste tähtsusest ja väärtusest ning aidates neil neid õigusi tõhusamalt kasutada. Projekti rakendatakse koostöös ELi liikmesriikide intellektuaalomandiametitega ja konsulteerides kasutajate ühendustega.

Intellektuaalomandi- vaidluste kohtuväline lahendamine

business.ideaspowered.eu

*Euroopa Liidu IO-võrgustiku koostööalgatus
Euroopa koostööprojekt ECP6 – VKEde toetamine*

PATENDIAMET

epa.ee

euiipo.europa.eu

business.ideaspowered.eu